

DESARMANT LA POR

TEMPORALITZACIÓ: 4 SESSIONS DE CLASSE

ACTIVITATS D'APRENTATGE

1 Cultura de la violència: violència en els mitjans

Objectiu: ser conscients de la desmesurada transmissió de la cultura de la violència en els mitjans.

Descripció: es divideix la classe en tres grups (és una separació per repartir els temes: aquesta activitat parteix d'una reflexió individual). Cada persona, de tots els grups, rep una graella que ha de completar: les persones del primer grup analitzaran videojocs i videoclips, les del segon, pel·lícules de televisió i dibuixos animats, i les del tercer, notícies de televisió i de premsa. Cada persona té cinc minuts cronometrats per enumerar el nombre màxim de videojocs, videoclips, etc. que conegui i escriure'ls en un paper (pluja d'idees). Passats els cinc minuts, els participants han de considerar si cada un dels materials enunciats transmet o no idees o actituds violentes, calcular els percentatges i emplenar la fitxa de l'activitat. Un cop emplenada la fitxa, es comenten les preguntes addicionals amb tot el grup-classe.

Orientacions: la reflexió de l'activitat comença de manera individual. Un cop contestades les preguntes, es comparteixen els resultats per animar una mica el debat. La següent dada pot ajudar a la reflexió: es calcula que un nen o una nena pot arribar a veure 20.000 morts violentes a la televisió al llarg d'una dècada.

2 Imatge de l'enemic: estàtues de por

Objectiu: relacionar la por i els prejudicis cap a altres col·lectius amb la desconfiança i la guerra.

Descripció: es demana a la classe que esculli un context (no necessàriament armat) que li resulti proper i en el qual es puguin identificar dos bàndols ben diferenciats (Barça-Madrid, EUA-Iraq, homes-dones, Israel-Palestina, etc.), i es divideix la classe en dos grups de manera que cada un representi un d'aquests dos bàndols. L'objectiu de cada equip és representar dues imatges estàtiques formades per les persones del grup: una primera imatge que representi com es veuen a si mateixos i una segona que representi com els veuen les persones de l'altre bàndol. Es demana a cada grup que, en representar les estàtues col·lectives (han de quedar-se immòbils durant uns trenta segons), una persona del grup surti de la imatge i expliqui què han volgut representar amb aquesta.

Orientacions: per dur a terme les estàtues col·lectives no hi ha més regles que el fet que les esmentades estàtues han de ser estàtiques i que hi han de participar totes les persones del grup (si els grups són molt nombrosos o el temps és limitat, es recomana dividir-lo en dos i que cada subgrup creï una sola imatge). Les estàtues poden representar persones o coses i poden caricaturitzar; és recomanable deixar uns deu minuts per posar-se d'acord en què és el que es vol representar. Després de mostrar les quatre imatges es compara quins elements han aparegut en comú a cada estàtua i s'emplena la taula. Aquestes preguntes haurien de permetre d'arribar a la conclusió que tots i totes som diferents, però que no per això hem de sentir-nos amenaçats. Per acabar, es pot relacionar l'exercici amb el tema dels conflictes armats: Què passa amb els conflictes armats? Quins exemples podem citar en què s'hagi justificat una guerra a base de fomentar la por cap a un col·lectiu que percebem com diferent?

3 Armes lleugeres: llargcircuit

Objectiu: fer-se una idea del circuit i de la longevitat d'una arma lleugera, veure quins actors hi ha implicats en el comerç i ús de les armes.

Descripció: es formen grups de cinc persones, es reparteixen els quadres sobre el circuit d'una arma i es demana que l'ordenin cronològicament i que dibuixin al mapamundi el circuit que ha seguit l'arma. El petit glossari i les preguntes van destinades a introduir temes de reflexió i debat per comentar amb tota la classe.

ATENCIÓ: és necessari fotocopiar el full que conté els quadres sobre el circuit de les armes.

Orientacions: l'existència del Codi de conducta de la UE evidencia que les armes no són un producte exportable com qualsevol altre i que se n'han de limitar els destinataris.

La presència del país de comerç triangular i del venedor il·legal permet veure clarament com, encara que hi ha països als quals el Codi de conducta prohibeix exportar armes, aquestes poden arribar-hi passant per països amb regulacions de comerç d'armes més laxes i que permeten el comerç triangular; així eludeixen els objectius del Codi.

Un altre tema per comentar és per què es creu que en la realitat el circuit no acaba amb la mort de la primera víctima: una especificitat de les armes lleugeres és que, a diferència de les armes químiques, biològiques i nuclears, són operatives durant molts anys amb un cost de manteniment gairebé nul. Això fa que la mateixa arma pugui ser utilitzada i venuda més d'un cop, cosa que provoca víctimes en més d'un conflicte armat.

---

4 Conseqüències de l'ús de les armes: 3 conseqüències i 1 proposta

Objectiu: fer evidents les conseqüències del fet que els estats tinguin una despesa militar elevada.

Descripció: es parteix de tres documents per entendre tres tipus de conseqüències provocades per una despesa militar elevada. Demanar als alumnes que responguin les preguntes que acompanyen aquests tres documents en grups de cinc o sis persones.

Orientacions: un cop contestades les preguntes, poden comentar-se les conclusions per assegurar-se que els conceptes de despesa militar, proliferació d'armes i dividend de pau s'han entès bé. L'adquisició d'armes genera una espiral de desconfiança i porta a la proliferació d'armes (existència desmesurada d'armes en un territori). És la primera conseqüència. La segona conseqüència és que la despesa militar resta d'altres despeses del pressupost de l'Estat, entre les quals hi ha les despeses socials. La despesa militar no es limita a la suma destinada a comprar armament: també inclou, com explica el text, despeses d'eliminació de mines o d'assistència a les víctimes. Això significa que una despesa militar elevada que porti a una guerra obliga a tenir una despesa militar elevada durant anys, que és la tercera conseqüència. Un cop comentats els tres tipus de conseqüències observades, es pot acabar llegint la definició de dividend de pau com a proposta per eliminar la despesa militar.

---

5 Propostes d'acció: fora de control

Objectiu: revisar els continguts tractats a la classe de manera activa.

Descripció: partint de la melodia de la cançó "Fora de control" tornar a escriure la lletra (o part d'aquesta) tot incorporant-hi els continguts que s'han tractat a la classe. Pot ser una feina individual; després tota la classe decidirà quins fragments recullen millor la idea del monogràfic i ordenarà els temes per aconseguir una sola cançó.

Orientacions: abans de posar-se a escriure pot ser recomanable recordar els temes que s'han tractat i les conclusions a les quals s'ha arribat a la classe.

Us animem a participar en la proposta de comunicació interescolar per Internet d'Intermón Oxfam. A l'adreça <http://www.intermon-oxfam.org/conectandomundos> trobaràs la proposta detallada de Connectant mons per als cicles primer i segon de secundària.

Cada 30 de gener, commemorant la mort de Mahatma Gandhi, se celebra el DENIP, dia escolar de la no-violència i la pau. Us proposem que us uniu, si és que ja no ho heu fet, a les nombroses institucions que porten a terme alguna activitat especial amb motiu d'aquesta data.

DESARMANT LA POR

DIA...

Encara que se celebra un dia concret, el 30 de gener, en record de l'assassinat de Ghandi, el pare de la no-violència, el dia de la no-violència i la pau hauria de ser cada dia de l'any.

...PER A LA NO-VIOLÈNCIA...

la no-violència és un intent de traduir la paraula índia *ahimsa*, utilitzada per Gandhi, i que significa més o menys "acció a favor de la pau i sense violència", en què s'ajunten dues idees: l'absència de violència i la lluita per la pau.

QUÈ ÉS EL DENIP? La sigla DENIP significa: dia escolar per a la no-violència i la pau.

...I LA PAU

La pau no és solament un estat en el qual no hi ha guerra; també es parla de pau quan, a més de no haver-hi guerra, no hi ha discriminació entre les persones i es dóna una situació de justícia i de desenvolupament.

...ESCOLAR...

Recordes què va fer el teu centre per celebrar el DENIP? Què podríeu fer aquest any en relació amb el problema de les armes?

VIOLÈNCIA EN ELS MITJANS

Pensa en videoclips, pel·lícules, etc. que hagin vist últimament, i omple la taula:

Nom:		
Tipus de mitjà analitzat	☐ Videojoc ☐ Videoclip ☐ Pel·lícula ☐ Dibuixos animats ☐ Notícies de televisió ☐ Notícies de premsa	☐ Videojoc ☐ Videoclip ☐ Pel·lícula ☐ Dibuixos animats ☐ Notícies de televisió ☐ Notícies de premsa
Llista de materials	- - - - - - - - - - -	- - - - - - - - - - -
Quants d'aquests materials són violents?	De ☐ materials analitzats, ☐ són violents. Això representa una proporció del ☐ %	De ☐ materials analitzats, ☐ són violents. Això representa una proporció del ☐ %

A continuació, reflexiona sobre les preguntes següents:

Quantes vegades has vist una mort violenta en la vida real?

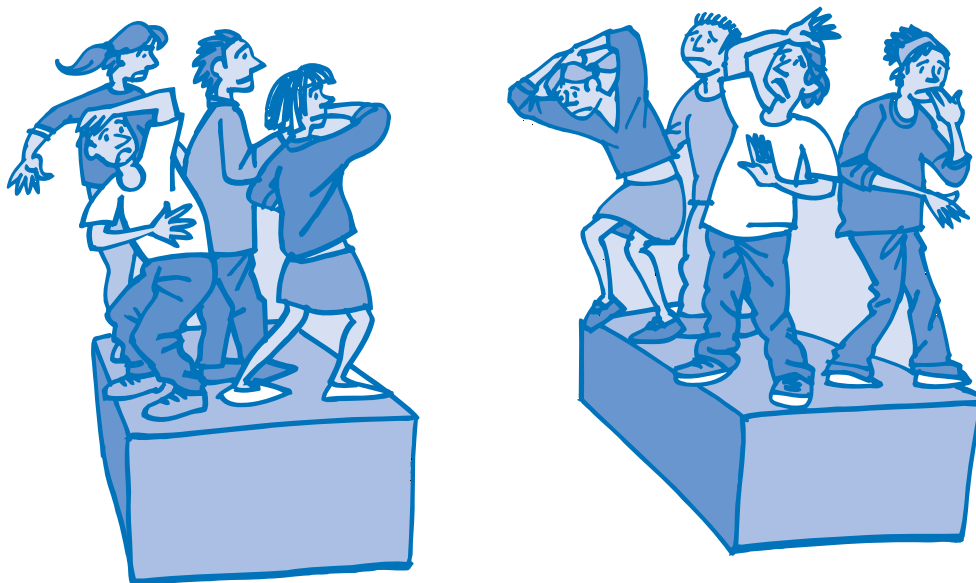
Et sembla que la proporció de material violent que has trobat és alta o baixa?

Creus que es correspon amb els nivells de violència del dia a dia?

Per què creus que hi ha aquesta proporció de violència en els mitjans?

2

ESTÀTUES DE POR

Representeu l'exercici de les estàtues i empleneu en grup la taula següent:

Com hem representat...?	...el nostre grup	...l'altre grup
Hem representat diferències dins de...?		
Hem representat el nostre grup de manera que es veiessin diferències respecte a l'altre grup?		
Creiem que està justificada la nostra percepció de l'altre? A què es deu?		

Per acabar, reflexioneu i debateu entre tota la classe sobre què és el que s'ha volgut representar amb el dibuix que apareix en aquesta mateixa pàgina.

<p>REVENDA: el 1968 un grup criminal brasiler compra armes espanyoles a un traficant paraguaià.</p>	<p>AUTORITZACIÓ: el 1962 una junta de Govern decideix no autoritzar la venda d'armes al Brasil, però sí a Paraguai.</p>	<p>EXPORTACIÓ: el 1989 un comprador a Paraguai importa armes procedents d'Espanya.</p>
<p>PRODUCCIÓ: el 1961 diferents empreses espanyoles produeixen revòlvers, pistoles i municions destinats a l'exportació.</p>	<p>UTILITZACIÓ: en diverses ocasions fins a 1989 les armes espanyoles s'utilitzen per dur a terme assalts a la ciutat de Rio de Janeiro. De les armes requirides a la ciutat de Rio de Janeiro entre 1994 i 1999, el 27% és espanyol.</p>	<p>REUTILITZACIÓ: l'any 1997 aquestes armes es revenen al Brasil a una banda de narcotraficants de São Paulo. Encara que el 2,8% de la població mundial és brasilera, l'11% dels morts per armes de foc són brasilers.</p>

Font: Elaborat per l'Escola de Cultura de la Pau a partir d'un informe de Viva Rio.

Un cop ordenades, assenyala en un mapa el circuit que han seguit aquestes armes.

GLOSSARI

Codi de conducta de la UE: és un document de la Unió Europea que estableix nous criteris orientatius a l'hora d'autoritzar o no una exportació d'armes. El Codi estableix, per exemple, que no s'haurien d'exportar armes a països que estiguin en guerra, que no respectin els drets humans o a països de comerç triangular.

País de comerç triangular: aquell país que, segons el Codi de conducta, importa armes que després torna a exportar a països que estan en guerra o que no respecten els drets humans. Aquests països són els responsables que les armes arribin als països on, segons el Codi de conducta, no haurien d'exportar-se.

Contesta les preguntes següents basant-te en l'exemple anterior:

Per què les armes que ven Espanya no van destinades al Brasil directament?

Creieu que el Codi de conducta és justificable?

Quin és el país de venda triangular? Què és el que aconseguix?

Durant quant de temps són operatives aquestes armes?

Creieu que és un temps d'operativitat major o menor que el d'altres armes?

TRES CONSEQÜÈNCIES I UNA PROPOSTA

Llegeix i observa amb atenció els documents següents:

Despesa pública dels governs (en percentatge del pressupost)

Estat	Despesa en educació	Despesa en sanitat	Despesa militar
Islàndia	5,4	7,4	0,0
Costa Rica	5,4	5,2	0,0
Japó	3,6	5,7	0,9
Nova Zelanda	7,3	6,3	1,0
Pakistan	2,7	0,7	4,5
Singapur	3,0	1,1	4,8
Turquia	2,2	3,3	4,9
Burundi	4,0	0,6	5,4

Font: Elaborat per l'Escola de Cultura de la Pau a partir de l'*Informe de desenvolupament humà 2003*, PNUD

Despeses elevades d'avui i de demà. El cas de Bòsnia-Hercegovina

Els Acords de pau de Dayton (1995) són una sèrie de decisions sobre els aspectes més importants de la reconstrucció de Bòsnia-Hercegovina (BH) un cop acabada la guerra. En aquests acords es va establir que hi hauria tres exèrcits paral·lels per al país: el serbobosnià, el bosniocroata i el bosnià, un fet que ha obligat el Govern de Bòsnia-Hercegovina a tenir unes despeses militars extremament elevades: el 9,5% del pressupost públic de 2001. Tenint en compte que el país ha de dedicar gran part de la seva despesa a reconstruir-se, aquesta taxa representa una sortida de diners extraordinàriament desproporcionada. Per això, el 2000 el Govern va decidir reduir en un 40% el nombre de soldats enrolats. La desmobilització, però, té un cost d'aproximadament 45 milions de dòlars. A les quantitats derivades del cost de la mobilització i desmobilització de soldats, cal sumar-hi el cost del desarmament. Des de 1998 s'han portat a terme diverses campanyes de confiscació o de recol·lecció d'armes, amb el seu cost respectiu, encara que és l'eliminació de mines la que concentra els majors esforços: l'abril de 2003 el Govern va aprovar una estratègia d'eliminació de mines fins al 2010 per aconseguir netejar de mines una superfície d'unes 780 hectàrees considerades d'alt risc. Per fer-se realitat, el projecte necessitaria la col·laboració de 40 organitzacions internacionals i un pressupost de 308 milions de dòlars.

Font: Elaborat per l'Escola de Cultura de la Pau a partir de dades de SIPRI *Yearbook 2003*, pàg. 321, i *Landmine Monitor Report 2003*, pàg. 115.

Dividint la pau: Quantitat de la reducció de la despesa militar que s'inverteix en despeses socials. Amb la caiguda del mur de Berlín la despesa en armament es va reduir a tots els països. Aquest gest es va aprofitar per reclamar que els governs dediquessin aquestes sumes a despeses socials. Avui -des de mesos abans de l'11 de setembre- la tendència de la despesa armamentista torna a créixer.

Quines conclusions pots treure de l'anàlisi de la taula?

Quines despeses militars ha d'afrontar el Govern bosnià un cop acabada la guerra?

Segons les dades del text, durant quants anys després d'acabada la guerra el pressupost de l'Estat es veu condicionat per despeses relacionades amb la guerra?

Quines tres conseqüències negatives de la despesa militar mostren els documents anteriors?

Quina proposta es pot fer als governs per evitar aquests fets?

Aquesta és la cançó *Fora de control*, cantada per Beth i Kiko Veneno, que pots trobar en el DVD del mateix nom. Us animem a tornar a escriure per grups algun paràgraf de la cançó.

Fuera de control

Hay en la calle una fiesta.
 Música que hace la orquesta.
 Oye que "rico" es el tambor, suma tu voz.
 Oye que "rico" es el tambor, suma tu voz.
 Hay mil voces que hablan de un cielo/lleño de
 sueños libres,/hoy, hoy...
 Voces que cantarán más fuerte/que el arma del
 guerrero,/bang, bang...
 Hay mil voces que piensan un mundo/que no
 tiene veneno,/ ya, ya...
 Voces que cantarán tan alto/que salten los
 muros,/paz, paz...
 Fuera de control estamos/y lo queremos cantar
 Ven, suma tu voz,/por la vida y la gente
 Fuera de control estamos/y no queremos callar
 Ven, suma tu voz,/por la vida y su gente
 Y es que merece la pena
 "marchar por la vida ajena"
 y decir con nuestra voz
 que estamos fuera de control
 Lo puedo cantar más alto
 pero no decir tan claro
 que estamos fuera de control
 y que se escuche nuestra voz
 Y en la calle suena un ritmo
 que te invita a ser tú mismo
 para que alces la voz
 te encuentras fuera de control
 Y es que no entiendo de guerras
 ni de armas, ni fronteras
 estamos fuera de control
 así que escucha nuestra voz
 Hay mil voces que hablan de un cielo/lleño de
 sueños libres,/hoy, hoy...
 Voces que cantarán más fuerte/que el arma del
 guerrero,/bang, bang...
 Fuera de control estamos/y lo queremos cantar
 Ven, suma tu voz,/por la vida y la gente
 Fuera de control estamos/y no queremos callar
 Ven, suma tu voz,/por la vida y su gente
 Fuera de control.../y lo queremos cantar
 suma tu voz,/por la vida y la gente
 Fuera de control/y no queremos callar
 suma tu voz,/por la vida y su gente
 Fuera de control
 suma tu voz
 Fuera de control
 suma tu voz.